

V Lincu sem prenočil dvakrat. Prvi dan sem si ogledal mesto in bližnjo okolico. Peljal sem se tudi s parnikom po Donavi kake dve uri daleč v vas „Wilhering“ ter si tam ogledal tamošnji velikanski samostan.

Drugi dan sem napravil izlet v „Salzkammergut“ do Ebensee, kjer se izteka deroča Travnica v Travensko jezero. Od tu sem se peljal s parnikom po Travenskem jezeru do Gmundna. To Vam je res tako lep svet, da kaj tacega nikjer nisem videl na svojem potovanji. Iz Gmundna sem se odpeljal v Wels, zvečer sem se vrnil zopet v Linc in drugo jutro ob 8. uri sem pa odrinil v Prago, kamor sem dospel ob 6 $\frac{1}{2}$ uri zvečer.

Prva skrb mi je bila, da dobim prenočišče, in sicer sem se za-
tekel v hotel „Angleški dvor“. Ko se po dolgi vožnji nekoliko okrep-
čam in odpočijem, se vsedem na tramvaj ter se peljem takoj v raz-
stavo. Predno pa pričnem z opisovanjem razstave, bodem opisal najprej
prav na kratko posebnosti in znamenitosti, katere sem videl v Pragi
in deloma tudi Prago samo.

(Dalje prih.)

Listek.

Novoletno modrovanje.

Gospod urednik! Da, tako, prav tako se mora začeti listek, in jaz
moram to vedeti, saj mi je priznal to prednost celo oni sitnež,
ki se je nazival lani Gorjanca. Torej: gospod urednik! Resni
so časi, posebno ob novem letu, zato moram začeti z „maniro“. Pa:
prej ko vzamem pero v svojo desno roko, da vam napišem — prav
za prav mi ne manjka tvarine — listek, vam in ne samo vam, vsem
tovarišicam in vsem onim tovarišem, ki mi niso nevoščljivi, da se
kedaj razkoračim po tem le popirju, voščim srečno in veselo novo leto.
Seveda, si mislim v srcu: Bog dal, da bi bilo vsaj srečno; zakaj
srečno in pa še veselo zraven, to bi bilo za nas, ki nismo rojeni baš
pod godno zvezdo, menda nekoliko preveč. Lahko bi dostavil tudi še
besedico: zadovoljno, a vi, gospod urednik, veste, da nisem prijatelj
praznega prerekanja, zato jo raje prihranim za-se, ker zadovoljno slo-
vensko učiteljstvo ne bode še tako hitro.

Ko bi hotel biti uljuden, kar trde ženske, da nisem in ne bodem
nikoli, bi se moral danes baviti v listku sam s seboj in pa z gospo-
dom Gorjancem, ki mi je oni dan tako toplo podkadil. Ali tega smo
učitelji že vajeni. Ko nam treba kaj zboljšati — recimo plače — nam
pokade celo z blagodišečim tymianom, da bi le več ne raztresali sit-
nosti, največkrat in najraje nam pokade z ajdovco, ker je škoda kaj

boljšega; nekateri, ki prisvajajo sebi vso modrost v kvadratni meterski meri, celo mislijo, da ni primerno ziniti besedice v pohvalo domačemu učiteljstvu. Pa bodi! Mežnarji vender nismo še, da si znamo prižigati luči tudi v glavah.

Prijatelj Gorjanec, ne zameri, da se ne utegnem več baviti s teboj. Stvar bi koristila samo nama; če pa hočeva splošno koristiti, v roke potni les, pa hajdi nabirat z novoletnim voščilom na ustnicah novih, „katalajočih se“ kron za učiteljski konvikt. To bi se reklo, čas primerno porabiti, in še letos, ko smo imeli, hvala Bogu in modrosti g. naučnega ministra, božičnih počitnic $1\frac{1}{2}$ dneva več. Ko sem to zvedel, sreča, da znam nekaj nemščine, me je obšla takoj še druga primerna misel: kaj bi bilo, ko bi se nas kedaj tam gori spomnili, morda l. 1999., in bi nam o nekih lepih božičnih počitnicah podaljšali tudi plače — pa brez kakšne regulacije. Oj, to bi bilo veselje! Sree bi kar noč in dan poskakovalo vsaj za $1\frac{1}{2}$ cm višje kot zdaj, usta bi pa kar sama začenjala tisto znano božično: „O srečne, srečne jaslice!“ — Da, tega bi bil marsikdo bolj vesel, kakor če bi nam podaljšali božične počitnice prav do Svečnice, in tudi učiteljski konvikt bi poskočil za nekaj cm bližje strehe.

To bi bilo primerno voščilo za Božič, ali pa za novo leto ali pa za nas vse, kakor hočete, g. urednik.

A kedo bi se trgal o tem, kaj je primerno in kaj neprimerno. Saj jo je v tem nekoliko zavozil celo oni Jos. Stritar, čegar Zorin se je ono leto vstrelil na Bleškem jezeru. Menda ga je srce bolelo, pa ga ni mogel pomazati. Mož, ki je pisal jako primerno knjižico naši mladini, je tudi nekje položil na jezik dečku to-le zabavljico:

„Stara baba, nora baba,
Usta ima, kakor žaba.“

Verjemite, g. urednik, da so jo otroci v naši vasi znali še tisti dan, ko smo prejeli knjige. Pozneje sem zvedel, da so jo prav tako znali tudi učenci sosednje šole, vsa župnija, ves okraj. Skusili so naprednejši nagajivci celo že zmerjati „stare babe“ po tem receptu. In vender so knjigo presojali strokovnjaki; pa reci kedo, da vaški pa glavci niso tudi primerni kritiki, seveda po svoje.

Torej to je neprimerno; meni se je pa zdelo primerno, da sem tisti vrsti zamazal s črnilom, a kaj pomore samo jeden eksemplarček. To hasne toliko, kakor če bi vrgel žida v pekel.

Ker ne morem še tako hitro končati o tem, kaj je primerno in neprimerno, spomnim dotične glavice, ki si trudijo možgane s tem, da bi proučili socialno vprašanje, naj bi kedaj katero slišali o tem tudi v našem listu. Saj je po mojih mislih med Slovenci socialno vprašanje prav v našem stanu najbolj pereče; ne da se ga pa rešiti s sa-

mimi besedami ali s kakšnimi obljubami, tu treba seči naravnost — v žep. Drugo si bomo pomagali sami.

Morda kedaj g. Gorjanec podere kakšno pametno v tem smislu. Saj nam je oni dan povedal toliko podrobnostij v jedni sapi, da se prav bojim zanj, ker se mu utegne zgoditi po oni hrvaški prislovisci: Ako mnogo kaže, malo kaže. No, pa bodi že kakorkoli: proučevanje socijalnih problemov je primerno proučevanje, in marsikaj družega na svetu je tudi primerno, recimo: nabiranje kron za učit. konvikt, a kaj ko jih vsakedo najraje nabira za-se, in še teh nabere malo, ker tam gori, veste g. urednik, so trdi, trdi, ko nam treba privoščiti kaj boljšega. Ker se pa ne nadejam, da bi spreobrnil koga tam gori, od koder prihajajo preklje in zdravo zrnje, za to se tudi za danes meni zdi primerno, da končam svoje modrovanje.

Na svidenje!

Vaš

Pesimist.

Zmes.

II.

Takrat, ko sem začel spisavati zmes, mislil sem, da bom drugače zastavljal pero, kakor je moram danes zastaviti. Dostikrat se namreč pripeti, da bodisi kakoršnakoli sila prej prestriže človeku misli, nego so se docela razporedile. In bila je resnično mogočna sila, ki je moje zmesi še bolj zmešala, kakor sem jih hotel sam! Toda ne samo zmesij. Zadela me je na tisto mesto, ki je človeku najobčutnejše. Zatrepetalo mi je srce v bolečini, povetil sem glavo globoko na prsa in štel nagle srčne utripe. In črn oblak je zastrl moj pogled, ki je vesel gledal na mesto, na katero smo se dvignili učitelji po dolgotnem napornem delu, s trudom in z mnogim vročim bojem za naše pravice, za poštenost svojo in za svojo čast, za ugled in vpliv svoj. Prignal je pa ta črni oblak črnega in grdega obrekovanja ter strupenega glodanja naše časti in stanovskega ponosa mlad mož, ki je še vrlo malo izkusil v svetu, sin dičnega učitelja, kateri je v hudih časih našega preporeda in dviganja iz suženskih dnij žalostnega spomina stal krepko in neomajno v prvih vrstah naših bojevnikov, sin onega Govekarja, ki je z besedo in peresom delal žive svoje dni, da se je začelo računati tudi s slovenskim učiteljstvom v javnem našem življenji! Oče mu počiva v Gospodu, spomin nanj nam budi iskrena čutila, ki mu vsekdar izrekajo dolžno zahvalo, sin pa mlati s svojim peresom po njega tovariših in to v listu, ki si je vedno prideval naslov, da je prvi slovenski leposlovni list, glasilo slovenskega razumnštva v „Ljubljanskem Zvonu“.

Ne morem drugače, nego da postavim tiste besede, natisnjene na 563. strani lanskega letnika, klasične v svoji vrsti, plod bujne domišljije pisatelja, „s čigar rejalistično povestjo (tako piše namreč urednik „Zvonov“ na zadnji strani zadnje številke) smo se letos naslajali („Sama svoja“): baš od žive rejalistike tega pisatelja se je nadejati, da skoro temeljito zaobrne pravec izvoženemu tiru našega pripovednega slovstva.“ V tisti „Sami svoji“ torej čitamo: . . . Na štirirazredni ljudski šoli so bili sicer trije učitelji in učiteljica, toda nadučitelj je bil osoren, nadušljiv starec s krmežljivo, suhljato ženo brez otrok¹⁾; učitelja pa sta bila čudovita nerodneža in neokretneža, ki nista znala niti pravilno govoriti, niti se dostojno oblačiti, ter sta ob prostih urah vedno posedela v jedni ali drugi trški krčmi — samo pet jih je bilo — katera pa ni imela nobena „posebne“ sobe, ampak so bili po konjskem potu smrdeči vozniki, umazani kmetje in tržani kar skupaj za jedno mizo; tu sta torej popijala tudi učitelja vodeni čviček ali pa staro grenko pivo ter po cele večere „fižolkala“ ali pa kvartala za — užigalice. Učiteljica, štirideset let stara devica, je v prostih urah tičala vedno doma. — — —

Prosim, naj se malo oddahnem! — —

Tovariši, ali ste že kdaj kaj podobnega čitali? Resnično: človeku mora zavreti kri v žilah, ko vidi črno na belem take besede. Od začetka nisem hotel verjeti lastnim očem, potlej me je pa prijala sveta jeza, kakor bi najbrže tudi pisatelja Fr. G. Kosca, ako bi kdo kaj enakega napisal o njemu enakih. O, tetka rejalistika, tako si živa, da kar vonjam tisti konjski smrad, da mi kar sapo zapira z gnojem in umazanostjo parfumovani zrak!

Fižolkati in kvartati za užigalice in bratiti se s smrdljivimi konjarji in hlapei — to je naš vzvišeni poklic. Čemu učiš slamoglavo deco branja in pisanja? Čemu budiš v nje srcih ljubezen do lepe naše domovine, do visoke cesarske hiše, do slavnih naših mož? Čemu vzgajaš našo mladino versko-nravno? Čemu kažeš pridnemu kmetovalcu, kako vzgajaj in požlahtnuj sadno drevje, da mu nōsi dobiček? Čemu pomagaš ustanavljati med narodom bralna društva in čitalnice? Čemu širiš v najzapuščenejšo gorsko vas lepo slovensko svetno in nabožno pesem? Čemu vse to, tovariš moj? O, pusti tako delo, saj nima smisla! V zahvalo te potem vrsté med pijane „rajtguzne“, med kvartopirce in neotesane, zarobljene primojuševce! Pusti vsako plemenito delo in delaj na to, da se bo nasadilo dovolj fižola in nafa-briciralo mnogo užigalic in razpečalo zadosti kvart in da bodo tepke rodile obilo vodenega čvička — o, potem bomo fižolkali in špano vlekli in kvartali in pili dan in noč in noč in dan! Na vrata našega

¹⁾ Čudno, da ni zapisal z dvajsetimi otroci.